

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

נתונים על האוכלוסייה הדרוזית בישראל

מוגש לחה"כ חמד עמאר

כתיבה: אחמד ח'טיב

אישור: שמוליק חזקיה, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

א' בסיון תשס"ט

24 במאי 2009

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ חמד עמאר, והוא מציג נתונים על האוכלוסייה הדרוזית בישראל. במסמך נסקרים היישובים שבהם מתגוררים הדרוזים בישראל, תוך התייחסות לשטחי השיפוט של הרשויות המקומיות, למקצועות ולנתוני התעסוקה של האוכלוסייה, לשיעורי האבטלה ולמצבן הכספי של הרשויות. כמו כן, מוצגות במסמך תוכניות המתאר של היישובים. במסמך מובאים נתונים גם על ביצוע התוכנית הממשלתית הנוגעת למגזר הדרוזי בישראל.

1. האוכלוסייה הדרוזית בישראל¹

אוכלוסיית הדרוזים בישראל בסוף שנת 2007 מנתה כ-122,000 נפש – 1.7% מהאוכלוסייה בישראל ו-8.3% מהאוכלוסייה הערבית במדינה. עם קום המדינה היו בישראל כ-14,500 דרוזים.

הדרוזים בישראל מתגוררים בעיקר בשני מחוזות: מחוז הצפון (97,000 נפש, כ-81% מהאוכלוסייה הדרוזית) ומחוז חיפה (23,000 נפש, כ-19% מהאוכלוסייה הדרוזית).

98% מהדרוזים בישראל מתגוררים ב-18 יישובים, ב-12 מהם חלקם היחסי עולה על 90% מהאוכלוסייה. היישוב שבו מספר הדרוזים הגדול ביותר – 21,900 נפש – הוא עיר-הכרמל, איחוד היישובים דאלית-אל-כרמל ועוספיא. על-פי חוק הרשויות המקומיות (ביטול איחוד המועצות המקומיות דלית אל כרמל ועוספיא), התשס"ט-2008, עיר-הכרמל פורקה; הלכה למעשה הפירוק יתבצע בבחירות למועצות המקומיות באוגוסט 2009.

1.א. מועצות מקומיות ויישובים דרוזיים²

כיום יש 12 מועצות מקומיות דרוזיות: אבו-סנאן, בית-ג'ין, ג'וליס, חורפיש, יאנוח-ג'ית, ירכא, מע'אר, סאג'ור, פקיעין (בוקיעה), כסרא-סמיע, דאלית-אל-כרמל ועוספיא.

נוסף על 12 רשויות אלו, יש ארבע מועצות מקומיות דרוזיות ברמת-הגולן, ששרד הפנים מנהל באמצעות ועדות ממונות: מגידל-שאמס, מסעדה, עין-קיניא ובוקעתה. ברשויות אלו מתגוררים כ-19,000 דרוזים.

כמו כן, יש יישובים שמתגוררים בהם דרוזים אך הם אינם שייכים לרשות מקומית דרוזית: יישובים מעורבים של דרוזים וערבים – שפרעם, ראמה וכפר-יאסיף,³ ויישוב בתחום רשות אזורית יהודית – עין-אל-אסד, במועצה האזורית מרום-הגליל.

¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, פרסום נתונים לעיתונות, ירושלים, 23 באפריל 2008.

² הנתונים ממר זאכי עאמר, סמנכ"ל לענייני המגזר הדרוזי במרכז השלטון המקומי, דוא"ל, 22 במרס 2009.

³ כ-3% מתושבי כפר-יאסיף הם דרוזים.

בטבלה 1 להלן מוצגים היישובים שבהם מתגוררים דרוזים, דירוגם על-פי המדד החברתי-כלכלי ליישובים בישראל, מספר התושבים הדרוזים בהם ושיעורם של הדרוזים באוכלוסיית היישוב. הנתונים משנת 2008.

טבלה 1: מספר התושבים ודירוג היישובים על-פי המדד הכלכלי-חברתי

שם היישוב	מחוז	דירוג על-פי המדד החברתי-כלכלי ⁴	מספר התושבים הדרוזים (בקירוב)	שיעור בכלל אוכלוסיית היישוב ⁵	הדרוזים
אבו-סנאן	צפון	3	3,000	26.9%	
בית-ג'ן	צפון	4	10,000	99.8%	
גו'ליס	צפון	4	5,300	100.0%	
עוספיא	חיפה	4	9,400	80%	
דאלית-אל-כרמל	חיפה	4	13,100	88.3%	
חורפיש	צפון	4	4,900	95.9%	
יאנוח-ג'ת	צפון	4	5,100	100.0%	
ירכא	צפון	3	12,300	98.5%	
כסרא-סמיע	צפון	3	6,200	94.6%	
מע'אר	צפון	3	10,600	56.9%	
סאג'ור	צפון	3	3,500	99.9%	
עין-אל-אסד	צפון	63	800	98.3%	
פקיעין (בוקייעה)	צפון	4	3,800	75.4%	
ראמה	צפון	4	2,300	30.2%	
שפרעם	צפון	3	4,700	14.3%	

⁴ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רבעון סקרי כוח-אדם, רבעון IV לשנת 2008, לוח 1 – המועצות המקומיות והעיריות: דירוג, שיוך לאשכול ואוכלוסייה בשנת 2008, באתר האינטרנט, http://www.cbs.gov.il/publications/local_authorities2003/local_authorities_h.htm

⁵ על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי לחודש אוקטובר 2008, באתר האינטרנט של המוסד לביטוח הלאומי, <http://www.btl.gov.il/Mediniyut/Situation/statistics/BtlStatistics.aspx>. תאריך כניסה: 25 במרס 2009.

⁷ זהו האשכול של המועצה האזורית מרום-הגליל.

1.1. תחומי עיסוק בקרב האוכלוסייה הדרוזית

בשנת 2006 היו כ-26,000 משקי-בית של דרוזים, ובכ-76.4% מהם היה לפחות מועסק אחד (כולל שירות בצבא קבע) – נתון זה דומה לנתון בקרב הנוצרים (76.7%) וגבוה מזה שבקרב המוסלמים (72.5%).

מספר הנפשות הממוצע במשקי-בית של דרוזים בשנת 2006 היה 4.46, לעומת 3.84 בקרב הנוצרים ו-5.15 בקרב המוסלמים. אצל הדרוזים, בדומה למוסלמים, יש פער גדול בין גברים לנשים בנוגע להשתייכות לכוח העבודה האזרחי. שיעור הגברים השייכים לכוח העבודה האזרחי היה 51.5%. זהו שיעור נמוך יחסית (השיעור בקרב המוסלמים – 60.3%, ובקרב הנוצרים – 61.9%), בין היתר מפני שחלק מהגברים הדרוזים משרתים בצבא קבע, ולפיכך אינם מוגדרים על-ידי הלמ"ס כמועסקים.⁷

שיעור הנשים הדרוזיות השייכות לכוח העבודה האזרחי היה 19.5% בלבד בשנת 2008.

מתוך 18,000 הדרוזים המועסקים, 36.5% היו עובדים מקצועיים בתעשייה, בבינוי ובענפים אחרים; 24.5% עבדו כסוכנים, עובדי מכירות ועובדי שירותים; 20.1% עבדו בענף התעשייה; 14.6% – בענף החינוך ו-4.3% – בענפים אחרים.

כ-37% מכלל הדרוזים הם בעלי השכלה ברמה של בית-ספר יסודי או חטיבת-ביניים, עוד 10% סיימו תיכון ללא תעודת בגרות, 26.5% הם בעלי תעודת בגרות, 12.3% לא למדו כלל או שאין להם שום תעודה ו-14.2% הם בעלי השכלה אחרת.

2. תעסוקה ואבטלה ביישובים הדרוזיים⁸

להלן טבלה 2, המפרטת את מספרם ושיעורם של התושבים הדרוזים, משקי-הבית, התושבים בגיל העבודה והמובטלים, מקבלי הבטחת הכנסה ומקבלי דמי אבטלה בקרב אוכלוסייה זו.

על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי, בשנת 2008 השתייכו 56.5% מאוכלוסיית בני 15 שנים ומעלה בישראל לכוח העבודה האזרחי.⁹ שיעור מקבלי הבטחת הכנסה היה 1.5% ושיעור מקבלי דמי אבטלה – 0.7%.¹⁰

⁷ בנתוני הלמ"ס מצוינות אוכלוסיות אחרות של בני מיעוטים לצורך השוואה.

⁸ נתוני המוסד לביטוח לאומי הם מחודש אוקטובר 2008, ומופיעים באתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי:

<http://www.btl.gov.il/Mediniyut/Situation/statistics/BtlStatistics.aspx>, תאריך כניסה: 25 במרס 2009.

⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רבעון סקרי כוח-אדם, רבעון IV לשנת 2008, לוח 1.1: אוכלוסיית בני 15 ומעלה לפי

תכונות כוח העבודה האזרחי, באתר האינטרנט http://www.cbs.gov.il/www/saka_q/11_01.pdf, תאריך כניסה: 6 במאי 2009.

¹⁰ ביישובים הדרוזיים שיעור מקבלי קצבת אבטלה וקצבת הבטחת הכנסה נמוך משיעור המבטלים, משום שבמקרים רבים תקופת הזכאות לקצבת אבטלה נסתיימה, אך האנשים נותרו מובטלים. כידוע, מובטל זכאי לקצבה לתקופה מסוימת, וזכאותו נפסקת בסיומה גם אם לא שב לשוק העבודה.

טבלה 2: מספר תושבים ומצב התעסוקה

שם היישוב	מספר תושבים	מספר משקי-בית	מספר תושבים בגיל עבודה ושיעורם	מספר מקבלי גמלת הבטחה הכנסה ושיעורם	מספר מקבלי דמי אבטלה ושיעורם	שיעור מובטלים מהאוכלוסייה בגיל העבודה ¹¹
אבו-סנאן	11,700	2,481	6,428 (54,7%)	360 (3.1%)	64 (0.5%)	8.2%
בית-ג'ן	10,300	2,059	5,635 (54,6%)	182 (1.8%)	37 (0.4%)	4.1%
גו'ליס	5,400	1,080	3,026 (54,6%)	75 (1.4%)	43 (0.8%)	4.3%
עיר-הכרמל ¹²	24,900	6,268	14,721 (59,2%)	336 (1.3%)	139 (0.6%)	4.4%
חורפיש	5,300	1,205	2,896 (54,3%)	61 (1.2%)	20 (0.4%)	3.5%
יאנוח-ג'ת	5,400	1,208	2,921 (54,3%)	74 (1.4%)	15 (0.3%)	4.3%
ירכא	13,000	2,841	6,763 (52%)	225 (1.7%)	46 (0.4%)	5.5%
כסרא-סמיע	7,000	1,437	3,521 (50,6%)	144 (2.1%)	22 (0.3%)	5.4%
מע'אר	19,300	4,134	10,445 (54,1%)	901 (4.7%)	90 (0.5%)	10.8%
סאג'ור	3,600	1,041	1,981 (54,3%)	39 (1.1%)	20 (0.6%)	5.2%
פקיעין	5,200	1,234	2,900 (56,3%)	72 (1.4%)	16 (0.3%)	3.7%
ראמה ¹³	7,600	1,667	4,144 (54,6%)	175 (2.3%)	36 (0.5%)	5.6%
שפרעם ¹⁴	34,700	7,690	18,243 (53,5%)	1,364 (4%)	226 (0.7%)	9.9%

¹¹ נתוני לשכת התעסוקה, (נתונים נבחרים לפי יישוב), באתר האינטרנט של לשכת התעסוקה <http://www.taasuka.gov.il>, תאריך כניסה: 11 במאי 2009

¹² כאמור, עיר-הכרמל היא איחוד של שתי רשויות מקומיות – דאלית-אל-כרמל ועוספיא – והיא פורקה לאחרונה.

¹³ כשליש מאוכלוסיית ראמה הם דרוזים; ראו טבלה לעיל.

¹⁴ כ-14% מאוכלוסיית שפרעם הם דרוזים, ראו טבלה לעיל.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

3. מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הדרוזיות¹⁵

בטבלה 3 להלן מוצגים נתונים על הרשויות הדרוזיות, תקציביהן והגירעונות השוטפים והמצטברים שלהן (מבוקרים) לשנת 2007. הסכומים הם באלפי שקלים.

טבלה 3: מצבן הכספי של הרשויות

הרשות המקומית	מעמד מוניציפאלי	סה"כ תקציב	תקבולים בשנת הדוח	תשלומים בשנת הדוח	גירעון שוטף	גירעון מצטבר
אבו-סנאן	מועצה מקומית	43,161	47,641	53,809	-6,168	-17,698
בית-ג'ן	מועצה מקומית	41,332	50,686	57,704	-7,081	-22,851
ג'וליס	מועצה מקומית	21,761	32,607	39,840	-7,233	-25,010
עיר-הכרמל	עירייה	104,684	108,297	116,898	-8,601	-19,566
חורפיש	מועצה מקומית	27,607	35,094	39,500	-4,406	-21,854
יאנוח-ג'ת	מועצה מקומית	25,787	29,361	30,936	-1,575	-9,003
ירכא	מועצה מקומית	40,274	43,707	62,072	-18,365	-70,096
כסרא-סמיע	מועצה מקומית	30,520	33,604	33,235	0	0
מע'אר	מועצה מקומית	78,598	90,687	96,470	-5,783	-20,958
סאג'ור	מועצה מקומית	15,587	18,166	19,573	0	0
פקיעין	מועצה מקומית	25,671	29,517	31,393	-1,876	-14,563

¹⁵ נתונים ממר זאכי עאמר, סמנכ"ל לענייני המגזר הדרוזי במרכז השלטון המקומי, דוא"ל, 22 במרס 2009.

1.3 שטח השיפוט ביישובים הדרוזיים¹⁶

טבלה 4: שטח השיפוט

שטח השיפוט בדונמים	שם הרשות
7,000	אבו-סנאן
5,000	בית-ג'ין
4,000	ג'וליס
4,000	חורפיש
13,000	יאנוח-ג'ת
16,000	ירכא
14,000	כסרא-סמיע
16,000	עיר-הכרמל
20,000	מע'אר
3,000	סאג'ור
6,000	פקיעין

2.3 תוכניות המתאר של היישובים הדרוזיים¹⁷

תוכנית מתאר מקומית היא תוכנית ברמה של הרשות המקומית, שמפורטים בה תיחום של שטחים, הוראות בנייה, מגבלות בנייה, מקומות לפינוי אשפה, בתי-עלמין, דרכים בשטח היישוב ומאפיינים נוספים של התכנון העירוני. תוכנית המתאר המקומית נגזרת מתוכנית המתאר המחוזית ומתוכנית המתאר הארצית, ואינה יכולה לסתור את התוכניות בדרג שמעליה.¹⁸

¹⁶ נתונים ממר זאכי עאמר, סמנכ"ל לענייני המגזר הדרוזי במרכז השלטון המקומי, דוא"ל, 22 במרס 2009.

¹⁷ תוכניות מתאר מקומיות ומפורטות, מינהל התכנון במשרד הפנים, התקבל בדוא"ל ממינהל התכנון במשרד הפנים, 30 באפריל 2009.

¹⁸ חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965.

טבלה 5: קידום תוכניות מתאר

שם היישוב	סטטוס תכנון
עיר-הכרמל (דאלית-אל-כרמל ועוספיא)	תוכנית המתאר של דאלית-אל-כרמל (עד/300) מקודמת על-ידי מינהל התכנון. הוועדה המחוזית החליטה על מתן תוקף לתוכנית ב-4.12.07. כעת המסמכים בהכנה לקראת פרסום התוכנית למתן תוקף. ועדת הערר דחתה ערר שהוגש על החלטת הוועדה המחוזית. לאחרונה הוגשה עתירה מינהלית על החלטת ועדת הערר, וטרם הוכרע בעניינה. בתאריך 12.8.08 הוצא מכרז פנימי להכנת תוכנית מתאר ליישוב המאוחד עיר-הכרמל. בימים אלה (אפריל 2009) ¹⁹ עומדים לחתום על חוזה להכנת תוכניות המתאר לעוספיא ודאלית-אל-כרמל.
יאנוח-ג'ת	מינהל התכנון מקדם תוכנית אב ותוכנית מתאר ליישוב. תכנית האב אומצה על-ידי הוועדה המחוזית במאי 2005. ועדת ההיגוי אישרה את מתווה תוכנית המתאר ב-6.12.07. מסמכי התוכנית הועברו לוועדות התכנון לקראת דיון בהפקדתה.
מע'אר ²⁰	תוכנית מתאר ג/850 בתוקף (1989). הוועדה המקומית גליל-מזרחי מקדמת שתי תוכניות מקומיות חלקיות (ג/13120 ו-ג/13365) שרוב שטח היישוב נכלל בהן. באפריל 2009 אמור היה להינתן תוקף לשתי התוכניות.
כסרא-סמיע	כסרא – תוכנית מתאר ג/3362 בתוקף (1985). סמיע – תכנית מתאר גבמ/244 בתוקף (1996). המועצה המקומית מקדמת תוכניות מתאר לכל אחד משני היישובים. התוכניות הוגשו לוועדות התכנון. בשל דרישת לשכת התכנון המחוזית היישוב גייס שורה של יועצים מקצועיים להשלמת התוכניות. משרד הפנים מסייע ליישוב במימון המהלך.

¹⁹ כך אישר אהוד יוסטמן, האגף לתכנון מקומי, מינהל התכנון, משרד הפנים, שיחת טלפון, 30 באפריל 2009.

²⁰ התוכניות של מע'אר, כסרא-סמיע, ירכא, סאג'ור, בית-ג'ן, אבו-סנאן, פקיעין וג'וליס אינן בטיפול מינהל התכנון. המידע בטבלה על יישובים אלו נסמך על מידע שהתקבל מהיישובים ומלשכת התכנון של מחוז הצפון.

שם היישוב	סטטוס תכנון
ירכא	תוכנית מתאר ג/3699 בתוקף (1986). תוכנית ג/7506 (אושרה ב-1996) הרחיבה את תחום הפיתוח של היישוב. הוועדה המקומית יזמה בשנת 1999 תוכנית מתאר חדשה (ג/11397), אולם בשנת 2001 הופסק קידומה, בשל התנגדות המועצה המקומית. היישוב ומשרד הבינוי והשיכון פועלים יחד לאיתור קרקעות לבניית שכונה לחיילים משוחררים. המועצה המקומית והוועדה המקומית מקדמות תכנון של מבני הציבור ושל מערך התנועה ביישוב.
סאג'ור	ליישוב הוכנה תוכנית אב (1993). תוכנית מתאר ג/2085 בתוקף (1991). לאחר בדיקה טרום-תכנונית וסיור שערך מינהל התכנון במקום, הוחלט שלא לקדם תוכנית מתאר ליישוב, משום שהיישוב כבר מקדם תוכנית כזאת. התוכנית מתואמת עם משרד הבינוי והשיכון.
חורפיש	תוכנית מתאר ג/1275 בתוקף (1999). מינהל התכנון הוציא מכרז להכנת תוכנית מתאר חדשה ליישוב. הצעות התכנון הוגשו בתאריך 8.9.08. פורסם מכרז פומבי חוזר, ובימים אלה (אפריל 2009) נבחנות הצעות התכנון שהוגשו.
בית-ג'ן	תוכנית מתאר ג/685 בתוקף (1997). לאחר בדיקה טרום-תכנונית וסיור שערך ביישוב, החליט מינהל התכנון שאין מקום לערוך תוכנית מתאר חדשה ליישוב.
אבו-סנאן	תוכנית מתאר ג/6770 בתוקף (1995). מינהל התכנון השלים בדיקה טרום-תכנונית, והוחלט שאין מקום לערוך תוכנית מתאר חדשה ליישוב.
פקיעין (בוקייעה)	תוכנית מתאר ג/3232 בתוקף (1991). מינהל התכנון השלים בדיקה טרום-תכנונית, והוחלט שאין מקום לערוך תוכנית מתאר חדשה ליישוב.
ג'וליס	תוכנית מתאר ג/7145 בתוקף (1995).
עין-אל-אסד	תוכנית מתאר ג/5957 בתוקף (1992). המועצה האזורית מרום-הגליל פנתה למינהל התכנון בבקשה לערוך תוכנית מתאר חדשה ליישוב. מינהל התכנון אמור היה לערוך בדיקה טרום-תכנונית וסיור במהלך אפריל 2009, כדי לבחון את נחיצותה של הכנת תוכנית חדשה.

3.3 משבר השכר ברשויות הדרוזיות

להלן טבלה 6, ובה נתונים על משבר השכר ברשויות הדרוזיות בתחילת 2009 – נתונים על עיכוב בתשלום משכורות המועברות ישירות לחשבון הבנק של העובדים. הנתונים המוצגים בה הם נתוני מרכז השלטון המקומי, המבוססים על דיווחי הרשויות.²¹

טבלה 6: עיכוב בתשלום משכורות לעובדים

הרשות	החודשים שבהם היה חוב שכר
אבו-סנאן	7
בית-ג'ן	0
ג'וליס	8
עיר-הכרמל (דאלית-אל-כרמל ועוספיא)	0
חורפיש	4
יאנוח-ג'ת	0
ירכא	18
כסרא-סמיע	0
מע'אר	3
סאג'ור	0
פקיעין (בוקייעה)	4

4.3 מענקי איזון²²

מענק האיזון הוא המענק העיקרי המועבר ממשד הפנים לרשויות המקומיות. מענק האיזון נועד להשלים את הפער בין ההוצאות של הרשות המקומית ובין הכנסותיה.

בטבלה 7 שלהלן נתונים על מענקי האיזון שנתן משרד הפנים לרשויות המקומיות הדרוזיות, כפי שנמסרו ממרכז השלטון המקומי, על בסיס נתונים של האגף לתקצוב ופיתוח ברשויות המקומיות במשרד הפנים. הסכומים הם באלפי שקלים.

²¹ זאכי עאמר, סמנכ"ל לענייני המגזר הדרוזי במרכז השלטון המקומי, שיחת טלפון, 25 במרס 2009.

²² זאכי עאמר, סמנכ"ל לענייני המגזר הדרוזי במרכז השלטון המקומי, מכתב, 22 במרס 2009.

טבלה 7: מענקי איזון בשנים 2001–2009

שם הרשות	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 – צפוי
אבו-סנאן	14,261	18,101	12,584	9,514	15,509	12,612	12,183	11,647	10,482
בית-ג'ן	13,414	17,504	12,276	10,204	12,420	12,901	11,237	10,297	9,267
ג'וליס	7,497	6,146	-	4,600	6,492	7,494	7,429	7,439	6,695
חורפיש	10,155	7,820	6,609	5,700	8,633	8,763	8,583	8,314	7,483
יאנוח-ג'ת	8,641	9,052	5,905	5,783	2,326	7,323	7,153	7,055	6,350
ירכא	15,219	15,293	16,853	10,054	10,934	13,899	13,269	12,486	11,237
כסרא-סמיע	10,647	6,330	10,192	8,135	9,809	9,972	9,670	9,189	8,270
מע'אר	18,276	36,499	18,802	16,377	21,322	17,713	16,851	16,112	14,501
סאג'ור	6,560	4,269	4,447	3,821	5,744	6,159	6,031	5,810	5,229
פקיעין	8,480	11,157	7,060	5,218	6,806	6,819	6,754	6,696	6,026
בוקעתה	7,652	8,406	7,076	5,555	6,837	8,203	7,908	7,507	6,756
מסעדה	5,997	6,273	5,142	3,940	5,025	6,162	6,037	5,845	5,261
עין-קיניא	4,279	4,628	3,956	3,452	3,535	4,263	3,824	3,667	3,300
מג'דל-שאמס	11,253	11,371	8,310	6,698	8,616	10,604	10,162	9,653	8,688
עיר-הכרמל	14,126	15,656	13,155	13,840	18,686	19,370	18,128	17,221	15,499

3. תוכנית רב-שנתית (2006–2009) של הממשלה לפיתוח יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי

ב-15 באוגוסט 2006 אישרה ועדת השרים לענייני מיעוטים תוכנית רב-שנתית למגזר הדרוזי והצ'רקסי לשנים 2006–2009, לשם שיפור התשתיות והפיתוח במגזר זה ולקידום השוויון וסגירת הפערים בינו למגזר היהודי. תקציב התוכנית שנקבע היה 447.6 מיליון ש"ח – 237 מיליון ש"ח מתקציביהם של משרדי הממשלה ו-210.6 מיליון ש"ח מתקציב הסיוע למגזר הלא-יהודי של משרד ראש הממשלה; סכום זה ימומש באמצעות משרדי הממשלה.²³ יש לציין שהסכומים הוקצו לקידום המגזר הצ'רקסי והמגזר הדרוזי גם יחד, ולא ניתן היה לדעת מה חלקו המדויק של כל אחד ממגזרים אלו.

²³ האשם חוסיין, מנהל תחום המיעוטים במשרד ראש הממשלה, דוא"ל, 29 במרס 2009.

להלן פירוט התקציב בחלוקה למשרדי הממשלה שבהם יבוצעו הפרויקטים;²⁴ שיעור הביצוע מפורט בסעיף 4 להלן.

- משרד הפנים יקצה לתוכנית 40.7 מיליון ש"ח, נוסף על מענקי האיזון ותקציבי הפיתוח הרגילים.
- משרד הרווחה יקצה 23 מיליון ש"ח.
- משרד הבינוי והשיכון יקצה 64.5 מיליון ש"ח.
- משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה יקצה 40 מיליון ש"ח.
- משרד התיירות יקצה 37 מיליון ש"ח.
- משרד התחבורה יקצה 80 מיליון ש"ח.
- משרד החינוך יקצה 153.2 מיליון ש"ח.
- משרד הבריאות יקצה 7.2 מיליון ש"ח.
- הרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה תקצה 2 מיליון ש"ח.

צוות בין-משרדי בראשות ראש אגף תיאום ובקרה במשרד ראש הממשלה ינהל את המעקב ואת הבקרה על יישום התוכניות שיכינו משרדי הממשלה. כמו כן, הוחלט שסדר העדיפויות בהקצאת המשאבים לתוכניות ייקבע בתיאום מלא בין כל משרד ובין משרד ראש הממשלה.

---

²⁴ ראו החלטת הממשלה ופירוט התקציב באתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה <http://www.pmo.gov.il/PMO/Archive/Decisions/2006/08/des412.htm>, תאריך כניסה: 5 במאי 2009.

4. ביצוע התוכנית הרב-שנתית (2006–2009) לפיתוח יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי²⁵

להלן טבלה שהכין אגף המיעוטים במשרד ראש הממשלה, שמפרטת את התקציבים במשרדים השונים ואת ביצוע התקציב. הסכומים הם באלפי שקלים:²⁶

טבלה 8: התוכנית הרב-שנתית – ביצוע התקציב

יתרת התחייבות לשנים 2009–2011	תקציב לשנים 2006–2008				סה"כ תקציב למגזר המיעוטים בהתאם להחלטת ממשלה	המשרד
	אחוז ביצוע ²⁷	סה"כ ביצוע	יתרת התחייבות לבצע	סה"כ התחייבויות שהועברו למשרדים 2006–2008		
29,000	58%	4,917	3,583	8,500	37,700	משרד הפנים
7,000	46%	2,756	3,244	6,000	13,000	משרד הרווחה
44,000	48%	31,045	33,455	64,500	108,500	משרד הבינוי והשיכון
2,000	50%	1,000	1,000	2,000	4,000	מינהל מקרקעי ישראל
16,500	38%	5,103	8,397	13,500	26,000	משרד התמ"ת
10,000	0%	-1,000	25,000	24,000	36,500	משרד התיירות
10,000	100%	10,000	0	10,000	20,000	משרד התחבורה
47,200	93%	34,611	2,589	37,200	86,400	משרד החינוך
3,200	0%	0	4,000	4,000	7,200	משרד הבריאות
2,000	31%	628	1,382	2,010	4,020	הרשות לקידום מעמד האישה
	100%	1,000	0	1,000		המשרד לפיתוח הגליל
174,900		90,773	84,937	175,710	350,320	סה"כ

²⁵ משרד התמ"ת, משרד הבריאות, משרד התיירות ומשרד הבינוי והשיכון כבר חתמו על חוזים עם קבלנים בסכומים המסתכמים בביצוע כל התקציב, אך התשלום בפועל יתבצע לאחר סיום הפרויקטים; על כן מלוא הביצוע בפועל עדיין לא נראה בטבלה.

²⁶ האשם חוסיין, מנהל אגף המיעוטים במשרד ראש הממשלה, דוא"ל, 29 במרס 2009. בטבלה מוצגים תקציבים שכבר ניתנו ותקציבים שהובטחו.

²⁷ שיעור הביצוע מחושב מתוך סה"כ התחייבויות שהועברו למשרדים בשנים 2006–2008.

מהנתונים בטבלה לעיל עולה כי ההקצאה התקציבית למגזר הדרוזי והצירקסי בשנים 2006–2009 היתה בסכום של כ-350 מיליון ש"ח (כאמור, בהחלטת הממשלה נקבע תקציב גבוה מזה). מתוך סכום זה הועברו התחייבויות למשרדי הממשלה בסך של כ-175 מיליון ש"ח – כחצי מהסכום. מסכום זה הוצאו בפועל כ-90.8 מיליון ש"ח, ויתרת ההתחייבות לבצע היא בסכום של 85 מיליון ש"ח.

שיעורי הביצוע הגבוהים ביותר הם במשרד התחבורה (100%), במשרד לפיתוח הגליל (100%) ובמשרד החינוך (93%).

שיעורי הביצוע ביתר המשרדים הם פחות מ-60%, ושיעורי הביצוע הנמוכים ביותר הם ברשות לקידום מעמד האישה (31%), במשרד התמי"ת (38%) ובמשרד הבריאות (0%).

יתרת ההקצאה התקציבית, בסך של כ-175 מיליון ש"ח, הועברה לשנים 2009–2011.

יש לציין כי בסעיפי משרדי הממשלה השונים יתרת התקציב אחרי הביצוע – יתרת ההתחייבות לשנים 2006–2009 – הועברה אף היא לתקציב השנים 2009–2011.

מקורות

מסמכי הכנסת

- מרכז המחקר והמידע, שילוב בני העדה הדרוזית בצה"ל והשתלבותם בשוק העבודה, כתבה מריה רבינוביץ', 28 ביולי 2008.
- מרכז המחקר והמידע, תוכניות ליישובים בהליכי הכנה ואישור, כתב אורי טל, 5 ביוני 2007.

מסמכי הממשלה

- החלטה מס' ערב/1 של ועדת שרים לענייני המגזר הלא-יהודי, תוכנית רב-שנתית (לשנים 2006–2009) לפיתוח יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי, 15 באוגוסט 2006

מכתבים ושיחות טלפון

- אהוד יוסטמן, האגף לתכנון מקומי, מינהל התכנון, משרד הפנים, דואר אלקטרוני, 30 באפריל 2009; שיחות טלפון, 30 באפריל 2009 ו-5 במאי 2009.
- האשם חוסיין, מנהל אגף המיעוטים במשרד ראש הממשלה, דואר אלקטרוני, 29 במרס 2009; שיחת טלפון, 23 באפריל 2009.
- זאכי עאמר, סמנכ"ל לענייני המגזר הדרוזי במרכז השלטון המקומי, דואר אלקטרוני, 22 במרס 2009 ו-25 במרס 2009; שיחות טלפון, 23 באפריל 2009 ו-5 במאי 2009.

אתרי אינטרנט

- המוסד לביטוח לאומי:
<http://www.btl.gov.il/Mediniyut/Situation/statistics/BtlStatistics.aspx>
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:
http://www.cbs.gov.il/publications/local_authorities2003/local_authorities_h.htm

